

اهمیت نشانه شناسی شهری در تبلور منظر بومی

گلناز کشاورز*^۱، فهیمه یاری^۲، دکتر شهره جوادی^۳

^۱- پژوهشگر دکتری پژوهش هنر پژوهشکده نظر، golkeshavarz@gmail.com

^۲- پژوهشگر دکتری معماری مرکز پژوهشی نظر و پژوهشگر مرکز تحقیقات راه و مسکن، yari.fahim@gmail.com

^۳- استادیار پردیس هنرهای زیبا دانشگاه تهران، javadi1336@gmail.com

چکیده

اهمیت دادن به وجود نشانه های هویتی در شهرها و نشانه شناسی شهری در پی ظهور علم نشانه شناسی دیداری شکل گرفت. نشانه شناسی شهری از روش هایی است که می تواند در هویت بخشی به منظر فرهنگی شهرها و پیوند منظر با ریشه های فرهنگی موثر واقع شود. منطقی آشنا و متناسب با فرهنگ قومی تعارض و برانگیختگی در مقابل نظم ساختارهای شهری و معادلات جدید آن را کاهش می دهد و این امر از طریق علم نشانه شناسی شهری امکان وقوع دارد. اگر بخواهیم بر اساس نشانه شناسی شهری به ارائه راهکار برای منظر بومی دست پیدا کنیم، مراحل زیر باید طی شود: ۱- استخراج نشانه های بومی (بصری) شهرها ۲- تطبیق نشانه های بومی شهر با نشانه های کالبدی منظر شهری. درک زیبایی شناسی تداعیات نشانه شناسی شهری به عنوان عاملی در ادراک معنی شهر عمل می کند. نشان شناسی بومی شهر در قالب تمثیلی از بوم شهر که در سیما و منظر آن رخ می نماید، می تواند ادراک منظر و به عبارت دیگر درک زیبایی آن را برای شهروندان و گردشگران سهل گرداند.

این پژوهش در پی ارائه راهکاری است که بر اساس آن بتوان حین توسعه شهرها، ابعاد بومی و هویتی آن ها را از طریق تاکید بر نشانه شناسی شهری حفظ گردد. تحقیق با روش کیفی و تحلیلی نگارش شده و داده های آن از طریق مطالعات کتابخانه ای گردآوری شده است.

واژه های کلیدی: نشانه شناسی، شهر، منظر بومی، هویت

۱- مقدمه

در جوامع امروزی و با توجه به نقش تعیین کننده تکنولوژی در توسعه شهرها، سنت های فرهنگی تحت الشعاع قرار گرفته اند. در دوران معاصر ظهور نشانه های فرهنگی در شهرهای رو به توسعه تا حد زیادی کم اهمیت شده است. حتی گاه تاکید بر این نشانه ها به صورت منفی مورد ارزیابی قرار گرفته و مانع روند توسعه شهر محسوب می گردد. این نوع برخورد سبب شد تا منظر شهرها با چالش جدیدی در دوران مدرن مواجه شوند؛ شباهت شهرهای توسعه یافته و بی هویتی آن ها. به این ترتیب با گذشت زمان پیوند انسان و شهر دچار اختلال گردید. شهرها نشانه های تمدن مدرن هستند اما نشانه هایی بی هویت نمی توانند کارکرد و وظیفه اصلی و تمدن سازشان را به منسه ظهور برسانند. «تمدن هم اشتراک مساعی است و هم رقابت، بنابراین چه بهتر است که هر ملتی دارای فرهنگ، دولت، اقتصاد و ... مختص به خود باشد» (ویل دورانت، ۱۹۶۱). اهمیت دادن به وجود نشانه های هویتی در شهرها و نشانه شناسی شهری در پی ظهور علم نشانه شناسی دیداری به خصوص توسط رولان بارت شکل گرفت (بارت، ۱۳۸۳). امروزه معنامندی فضایی از مهم ترین راهکارهای کیفیت بخشی به فضای معماری است و طراحان و معماران در این زمینه تلاش می کنند. مبانی دانش نشانه شناسی که بر مبنای تفسیر استوار است، می تواند